

DUŠICA KUNAVER in IRENA MUŠIČ HABJAN

Popoteh ljudskih pripovedi

IZLETI
OB BREGOVIH SAU

Ilustracije Jernej Myint

Dušica Kunaver
Irena Mušič Habjan

Po poteh ljudskih pripovedi

IZLETI OB BREGOVIH SAVE

Ilustracije Jernej Myint

PLANINSKA
ZVEZA
SLOVENIJE
ALPINE
ASSOCIATION
OF SLOVENIA

Planinska zveza Slovenije
2021

KAZALO

	PO POTEH LJUDSKIH PRIPOVEDI	3
	PRAVLJICE IN GORE VABIJO	7
1	Ljubljanski zmaj in grški junak Jazon LJUBLJANSKI GRAD	13
2	Roparski vitezi Hertenbergi JETERBENK	17
3	Lubnik in dva brata velikana LUBNIK	25
4	Rebro ajdovske deklice v crngrobski cerkvi CRNGROB	29
5	Ajdovska deklica na Šmarjetni gori ŠMARJETNA GORA	35
6	Taborska Urška PODTABOR	41
7	Vile in Blejsko jezero, blejski zvon BLED	45
8	Babji zob na Jelovici in dovški zmaj BABJI ZOB NA JELOVICI	53
9	Triglav in Zlatorogovo kraljestvo TRIGLAUSKA JEZERA	57
10	Neusmiljena Poljanska baba POLJANSKA BABA NAD BLEJSKO DOBRAVO	67
11	Skrivnostno jezero v Mežakli JEREBIKOVEC	71
12	Sedem mačkov in zakleti most v Mojstrani DOLINA URATA	75
13	Srebrnokrilec KRNIČA ZA AKOM	83
14	Velikan Ledence in Špik – kako je nastal Špik BIVAK POD ŠPIKOM	95

15	Kako so Dovžani Bédanca ujeli	
	DOLINA KRNICHA	101
16	Ajdovska deklica v steni Prisanka	
	NA VRŠIČ	107
17	Zelenci in tri sestre – Drava, Sava, Soča	
	TAMAR	113
18	Kórenška Pehtra baba	
	PODKÓREN	121
19	Žarkžene na Dovjem	
	DOUŠKA BABA	127
20	Narcise – ključavnice na Golici	
	GOLICA	131
21	Monštranca in Svečnik na Stolu	
	VALVASORJEV DOM	139
22	Pegam in Lambergar	
	GRAD KAMEN IN BEGUNJE	143
23	Jeseniški gorski škratje - berhmangelci	
	BEGUNJŠČICA	151
24	Divji mož na Dobrči	
	PRÉVALA POD BEGUNJŠČICO	157
25	Zmaj na Košuti in Ljubelju - povzročitelj potresa	
	VELIKI VRH	163
26	Kako je nastal Hudičev boršt na Záplati	
	ZAPLATA NA SREDNJEM VRHU	171
27	Ajdovski deklici na Krvaveu	
	KRVAVEC	177
28	Ljudski junak Jerman in Jermanova vrata	
	KAMNIŠKO SEDLO	185
29	Smledniški grad in zakleta deklica	
	STARI GRAD NAD SMLEDNIKOM	193
30	Šmarna gora in velikan Hrust	
	ŠMARNNA GORA	199

Kako je nastal Hudičev boršt na Záplati

Pogled z avtoceste proti Karavankam nam kmalu, ko se pripeljemo iz Ljubljane proti Gorenjski, odkrije zanimivo naravno čudo na gori Záplati blizu Storžiča. Sredi skalnatega pobočja gore raste gozd v pravilni geometrični obliki štirikotnika ali romba. Le kako je tako nenavadno pravilno oblikovan gozd v obliki zaplate zašel na skalnato strmino gore z imenom Zaplata, ki je bila kot mejni vrh prvič omenjena že okrog leta 1150? Odgovor bomo našli v ljudski pripovedi.

Na Suhi pri Škofji Loki sta se dva kmeta prepirala zaradi majhnega gozda ob cesti pri Godešiču. Prvi kmet je trdil, da je gozd njegov, drugi pa je trdil, da leži na njegovi zemlji. Odšla sta k sodniku na loški grad. Tudi sodnik ni mogel končati prepira med trmoglavima kmetoma. Jezno je zarohnel:

»Verjel bom tistemu, ki bo huje zaklel!«

Prvi kmet je zaklel: »Hudič naj vzame hosto, če ni moja!«

Drugi kmet je zaklel še huje: »Če hosta ni moja, naj jo hudič odnese na vrh Grintovca!«

Sodnik se je zasmel: »Če je tako, naj pa kar hudič reši vajin prepir!« – in je oba prepirljivca nagnal.

Tisto noč, sredi noči, pa je hudič prišel po gozdič. Naložil si ga je na hrbet in odšepal proti Grintovcu, da bi na njegovem vrhu odložil težko breme. Ko je prisopihal na grintovško Zaplato pa je v dolini začelo zvoniti jutranjico. Hudiču je takrat pošla vsa moč. Treščil je breme na zemljo in hitro izginil, da ga ne bi ujelo vzhajajoče sonce. Tako je gozdič do zdaj ostal tam, kamor ga je treščil šepavi hudič. Visoko nad Kokro sameva sredi travnikov in pašnikov na Záplati v sosesčini mogočnega Storžiča. Dobil je ime Hudičev boršt.

Povzeto po Lojzetu Zupancu, *Zlato pod Blegošem*, 1971

Zaobljeni Srednji vrh, ki leži jugovzhodno od koničastega in bolj izstopajočega Storžiča, kljub temu pritegne marsikateri pogled. Sredi strmega južnega pobočja Zaplate, sredi trav izrašča Hudičev boršt, zdaj zavarovan štiriohlati bukov gozd. Predvidevajo, da je bila Zaplata nekoč vsa poraščena z gozdom, ki pa so ga izkoriščali in košček gozda pustili za zavetje gozdnim delavcem, oglarjem in drvarjem. Na strmem izsekanem pobočju je dež izpiral prst in gozd se ni mogel obnavljati. Travo na mestu gozda so do pred nekaj desetletji še kosili senoseki (senožeti – pobočja,

košnja – snarjenje), kar je še bolj preprečevalo zaraščanje. Snarjenje je bilo težko delo: na strmem pobočju so kosili julija in avgusta, seno povezovali v trimetrške široke in visoke stoge ter oktobra in novembra seno kot težke butare znosili na plaz in jih po tri skupaj s trto povezovali v vako (vlako), nato pa povlekli naravnost navzdol, tudi čez skalne skoke, v dolino.

V spodnjem delu Boršta, na mestu lovske kočve veleposestnika Franca Dolenca, od leta 2014 stoji planinsko zavetišče. V bližini je tudi izvir, na robu gozda pod kočvo pa je priljubljeno vzletišče jadralnih padalcev.

Uzpon

Z izhodišča (oznaka za Hudičev boršt) po Mačevski poti nadaljujemo severovzhodno po gozdni cesti, sprva precej položno, nato pa tudi strmeje, vmes se nam za kratek

čas odkrije pogled na travnato Zaplato s Hudičevim borštom in Bistriško dolino na desni. Po manj kot uri pridemo do večjega ovinka ceste (oznaka za Hudičev boršt), z nje po utrjenih stopnicah stopimo na ožjo gozdno pot in se po strmem pobočju Kozjeka dvigujemo v okljukih navzgor, pri tem nekajkrat prečkamo gozdno cesto (kar šestkrat). Po poti nad zadnjim prečkanjem se še nekoliko dvignemo, nato pa se počasi v desno približujemo zahodnemu robu Zaplate. Gozd se počasi redči, ostajajo samo nizke smreke, nato pa samo še golo travnato pobočje Zaplate. Od tu imamo lep pogled na cerkvico sv. Jakoba, Potoško goro in Krvavec; Hudičev

NADMORSKA VIŠINA

1328 m

VIŠINA IZHODIŠČA

590 m

VIŠINSKA RAZLIKA

738 m

ZAHTEVNOST

Nezahtevna označena pot

OPREMA

Običajna planinska oprema

IZHODIŠČE

Mače pri Preddvoru, parkirišče nad vasjo

Do Preddvora pridemo po avtocestni povezavi Ljubljana–Jesenice, ki jo z juga zapustimo na izvozu Kranj vzhod in sledimo oznakam za Zgornje Jezersko (ali pa s severa na izvozu Kranj zahod in sledimo oznakam za Kokrico in Preddvor ali Zgornje Jezersko) skozi Britof. V Preddvoru zapeljemo z glavne ceste čez Kokro in navzgor v središče kraja ter nato desno po ozki asfaltirani cesti proti vasi Mače (Storžič). Skozi naselje po zelo ozki cesti pridemo na rob gozda in na večje parkirišče na desni.

KOČA

Zavetišče v Hudičevem borštu, 1328 m, telefon +386 (0)41 884 183

ČASI

Izhodišče–Hudičev boršt 2 h

Sestop 1 h

Skupaj 3 h

Hudičev boršt

boršt pa je tik pred nami. Pot do njega vodi v okljukih levo navzgor proti gozdu in do prečne markirane poti. Še nekaj metrov in smo v Hudičevem borštu na razpotju (levo vodi pot proti Srednjemu vrhu in Storžiču, desno pa proti Javorovemu vrhu in Potoški gori). V bližini je ograjen Izvir v Hudičevem borštu, mimo njega pridemo v nekaj minutah do Zavetišča v Hudičevem borštu, 1328 m. Vzhodno pod njim je vzletišče za jadralne padalce, za obiskovalce pa edina točka, kjer imamo nekaj razgleda na Bistriško dolino in poraščen greben vzhodno nad njo (Javorov vrh, Potoška gora).

Sestop

Sestopimo prečno čez zahodni del travnate Zaplate, nato stopimo v gozd in kmalu pridemo do razpotja (desno Srednji vrh, Mali Grintovec). Nadaljujemo naprej navzdol čez manjšo grapo do naslednjega razpotja (desno Kališče, Storžič, levo Mače) ter kmalu nad grapo pridemo do podobnega razpotja. Stopimo na poraščen gozdnat hrbet in levo navzdol sestopimo do oznake za Mače in Preddvor. Zavijemo ostro desno ter sprva prečno navzdol, nato pa v okljukih v plitvo poraščeno dolinico. Po njej nadaljujemo do kolovoza in desno ob njem do razpotja (levo Mače, Preddvor, puščica desno na drevesu). Sledimo markacijam v levo, po kolovozu gremo mimo spodnje postaje žičnice proti Kališču na levi, nato pa sledimo gozdni cesti južno mimo zanimive lesene skulpture in razpotja (levo Storžič čez Kališče; Srednji vrh in Hudičev boršt desno) do izhodišča.

Zavetišče v Hudičevem borštu

SEZONA

Kopna sezona

VODNIKA

Tomaž Poljnar in Marjan Raztresen: *Preddvor*. PZS, 2010.

Vladimir Habjan, Jože Drab, Andraž Poljanec, Andrej Stritar: *Kamniško-Savinjske Alpe*. PZS, 2004.

ZEMLJEVIDA

Storžič in Košuta, PZS, : 25.000
Kamniško-Savinjske Alpe, Sidarta, 1: 25.000

